

28.9.2010

Dnro 3716/4/09

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha Haapamäki

ASEIDEN VÄLIAIKAISEN HALTUUNOTON JATKAMINEN

1 KANTELU

Kantelija arvosteli 28.9.2009 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjeessä Etelä-Karjalan poliisilaitoksen apulaispoliisipäällikön menettelyä ampuma-aseasiassa. Kantelija katsoi, että asian käsittelyssä ei lainkaan otettu huomioon hänen kertomaansa ja hänen esittämiään lääkärintodistuksia. Kantelijan mukaan apulaispoliisipäällikkö lupasi ratkaista asian, kun lääkärintodistus toimitetaan, mutta näin ei käynyt. Kantelija totesi myös, että aseiden haltuunotto kesti neljä kuukautta, vaikka sen maksimipituus lain mukaan on kolme kuukautta.

3 RATKAISU

3.1 Lähtökohtia

Vain henkilölle, jota terveydentilansa ja käyttäytymisensä perusteella on pidettävä sopivana ampuma-aseen hallussapitoon, voidaan myöntää siihen lupa. Jo saatu lupa voidaan peruuttaa luvanhaltijan käyttäytymisen tai terveydentilan perusteella.

Tämä henkilön sopivuuden arviointi jättää lupaviranomaiselle harkintavaltaa. Jos ryhtyy poliisi selvittämään, onko syytä peruuttaa ampuma-aseen hallussapitolupa, poliisi voi asian tutkimisen ajaksi ottaa aseet väliaikaisesti haltuunsa. Tästä säädetään ampuma-aselain 92 §:ssä seuraavaa:

Jos on perusteltu syy epäillä, että ampuma-asetta, aseiden osaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia käytetään väärin, taikka jos niitä koskevan luvan peruuttaminen on pantu vireille, poliisin on viipymättä tehtävä päätös esineiden ottamisesta väliaikaisesti poliisin haltuun.

Poliisimiehen on otettava ampuma-ase, aseiden osa, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksot pois niiden haltijalta, jos niiden väärinkäytön vaara on ilmeinen. Poliisimiehen on viipymättä ilmoitettava pois ottamisesta sen paikan poliisilaitokselle, jonka toimialueella esineet on otettu pois niiden haltijalta, tai luvanhaltijan kotikunnan poliisilaitokselle. Poliisin on 14 vuorokauden kuluessa esineiden pois ottamisesta ryhdyttävä toimenpiteisiin päätöksen tekemiseksi esineiden ottamisesta väliaikaisesti poliisin haltuun tai luovutettava pois otetut esineet takaisin niiden haltijalle.

Saman lain 94 §:n mukaan päätös, jolla ampuma-ase on väliaikaisesti otettu poliisin haltuun, on voimassa enintään kolme kuukautta. Poliisi voi erityisestä syystä jatkaa päätöksen voimassaoloa enintään kuudella kuukaudella kerrallaan.

Edelleen lain 95 §:n mukaan poliisin on viipymättä ilmoitettava väliaikaisesta haltuunotosta ja väliaikaisen haltuunoton voimassaoloajan jatkamisesta tehdystä päätöksestä luvanhaltijalle. Poliisin on laadittava väliaikaisesta haltuunotosta ja väliaikaisen haltuunoton jatkamisesta pöytäkirja tai tehtävä niistä merkintä muuhun asiakirjaan.

Ampuma-aselain 98 §:n mukaan ampuma-aseluvan peruuttamista koskevassa tutkinnassa noudatetaan, mitä poliisilain 4 luvussa säädetään. Hallituksen esityksen (HE 183/1997) mukaan säännöksen tarkoituksena on ollut tehostaa asian selvittämistä ja selkeyttää eri henkilöiden asemaa. Tähänkin nähden lakia on mielestäni perusteltua tulkita siten, että maininta poliisilain 4 luvun soveltamisesta ei sulje pois hallintolakeja (ja hallintolainkäyttölakeja). Ampuma-aselain 98 §:ssä ei sitä paitsi säädetä, että tuo tutkinta olisi poliisitutkintaa, vaan että tutkinnassa noudatetaan, mitä poliisilain 4 luvussa säädetään. Näin ollen esimerkiksi ampuma-aseluvan peruuttamista koskevan asian käsittelyä koskevat yleiset vaatimukset, asianosaisen kuuleminen, asian ratkaiseminen ja päätöksen perustelemine on säännelty hallintolaisissa. Näin on katsonut myös poliisihallitus asiassa dnro 709/4/09 antamassaan lausunnossa. Muu tulkinta johtaisi mielestäni kestävämpään tilanteeseen perustuslain 21 §:nkin kannalta.

3.2

Kannanotot

Apulaispoliisipäällikön selvityksestä käyvät ilmi ne syyt, joiden nojalla hän on ryhtynyt harkitsemaan kantelijan ampuma-aselupien peruttamista. Kun lupien mahdollinen peruuttaminen on tullut vireille, aseiden väliaikaisesta haltuunotosta on ampuma-aselain 92 §:n mukaan tullut viipymättä tehdä päätös. Näin apulaispoliisipäällikkö onkin tehnyt. Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella ei ole osoitettavissa, että hän olisi väliaikaisesta haltuunotosta ja sen jatkamisesta päättäessään ylittänyt harkintavaltansa. Kysymys on väliaikaisesta turvaamistoimenpiteestä, eikä kynnys tällaiselle toimenpiteelle ole erityisen korkea. Apulaispoliisipäällikkö on myös esittänyt mielestäni hyväksyttävän perusteen sille, että hän on 19.2.2009 pyytänyt vielä lääkärintodistusta kantelijan sopivuudesta ampuma-aseiden hallussapitoon.

Väliaikaista haltuunottopäätöstä on jatkettu 18.2.2009, joten haltuunoton kestäminen yli kolme kuukautta on sinänsä ollut lainmukaista. Apulaispoliisipäällikön mukaan hän on ilmoittanut jatkopäätöksestä kantelijalle puhelimitse.

Tästä apulaispoliisipäällikön päätöksestä on vain käsin tehty merkintä 1.12.2008 tehdyn päätöksen alareunassa. Tämä sinänsä täyttää ampuma-aselain 95 §:n vaatimukset. Kuten edellä on todettu, ampuma-aselupa-asian käsittelyssä tulee kuitenkin ottaa huomioon myös hallintolaki. Väliaikaisen haltuunoton jatkamispäätöksestä voi hakea muutosta hallinto-oikeudesta. Apulaispoliisipäällikön päätös ei ole hallintolain 7 luvussa hallintopäätökselle asetettujen vaatimuksien mukainen ensinnäkään päätöksen perustelujen suhteen. Mitään valitusosoitusta ei myöskään näytetä annetun, vaikka hallintolain 47 § olisi tätä edellyttänyt. Lisäksi se, että apulaispoliisipäällikkö kertoo ilmoittaneensa haltuunoton jatkopäätöksestä pelkästään puhelimitse, ei täytä niitä vaatimuksia, joita hallintopäätöksen tiedoksiantamiselle on hallintolaisissa asetettu (ks. hallintolaki 9 ja 10 luku). Kantelijalle näyttääkin jääneen epäselväksi, että haltuunoton jatkopäätös oli tehty.

Pidänkin apulaispoliisipäällikön valitsemaa menettelytapaa virheellisenä, vaikka väliaikaisen haltuunoton jatkamiselle onkin sinänsä ollut perusteet. Väliaikaisen haltuunoton jatkamisesta olisi tullut tehdä erillinen kirjallinen perusteltu päätös, johon olisi liitetty valitusosoitus ja joka olisi annettu kanteli-

jalle tiedoksi hallintolaissa säädetyllä tavalla. Saatan käsitykseni apulaispoliisipäällikön menettelystä hänen tietoonsa.

3.3

Kantelijan sähköpostiviestissä 10.1.2010 esittämä kysymys

Kantelija tiedusteli, kuinka selvittämätön rikosilmoitus vaikuttaa aselupaharkintaan. Totean, että poliisille annetuissa aselupakäytäntöjen yhtenäistämisoheissa todetaan asiasta muun muassa seuraavaa. "Aselupien antamisen tärkein edellytys on henkilön sopivuus aseiden hallussapitoon ja kantamiseen. Luvanhakijan syyllistyminen rikokseen tai epäily syyllisyydestä ovat seikkoja, joiden perusteella sopimattomuus voidaan konkreettisesti osoittaa. Jo se, että aseluvan hakijan on syytä epäillä syyllistyneen johonkin ampuma-aselain 67 § 2 momentin 1 ja 2 kohdissa mainittuun rikokseen, on riittävä peruste uutta aselupaa koskevan hakemuksen hylkäämiseen, mutta aseluvan peruutusperusteena mainittuihin rikoksiin syyllistymistä voidaan pitää vain, jos aseluvanhaltija on tuomittu niistä lainvoimaisella tuomiolla."

On kuitenkin huomattava, että aseiden väliaikaista haltuunottoa koskeva ampuma-aselain 92 §:n 1 momentti ei edellytä toteennäytettyä rikosta tai edes rikosepäilyä, vaan riittävää on perusteltu syy epäillä, että ampuma-asetta käytetään väärin, taikka se, että asetta koskevan luvan peruuttaminen on pantu vireille. Lisäksi korostan, että ampuma-aselupa voidaan peruuttaa myös monilla muilla perusteilla kuin rikokseen syyllistymisen vuoksi.

3.4

Toimenpiteet

Saatan apulaispoliisipäällikön tietoon edellä kohdassa 3.2 esittämäni käsityksen hänen menettelynsä virheellisyydestä. Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen tästä päätöksestä.

Muihin toimenpiteisiin asia ei anna aiheutta. Kantelun liitteet palautetaan ohessa.